

สังเคราะห์ชุดโครงการวิจัยกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสุขภาวะชุมชน
อยู่ดี กินดี มีสุข อย่างยั่งยืน

Synthesis the Research Series of Learning Management Plan to Enhance Health
Communities to Live Well, Eat Well Be Happy for Sustainable

Received: June 2, 2021

Revised: July 31, 2021

Accepted: August 4, 2021

วชิราภรณ์ สังข์ทอง*

Wachirapron Sangthong

บทคัดย่อ

การสังเคราะห์ชุดโครงการวิจัยแผนงานวิจัยกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างชุมชน อยู่ดี กินดี มีสุข อย่างยั่งยืน มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์ 1) การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้และนวัตกรรมการเรียนรู้ เกี่ยวกับการดำรงชีวิตของเด็กและเยาวชน 2) องค์ความรู้แหล่งเรียนรู้และนวัตกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับการ ดำรงชีวิตของเด็กและเยาวชน 3) การพัฒนาเครือข่ายกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตของเด็กและ เยาวชน 4) องค์ความรู้ระบบกลไกกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการดำรงชีวิต จากรายงานการวิจัยฉบับ สมบูรณ์จำนวน 6 โครงการย่อย สรุปผลการสังเคราะห์ชุดโครงการวิจัยได้ว่า

กระบวนการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย 1) องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ 2) ขั้นตอน/วิธีการจัด การเรียนรู้ 3) เครือข่ายการจัดการเรียนรู้ 4) กลไกการจัดการเรียนรู้ 5) ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการเรียนรู้ 6) ผลลัพธ์การเรียนรู้ ชุดโครงการวิจัยได้องค์ความรู้หรือนวัตกรรมจากการวิจัย ได้แก่ 1) การเตรียมพร้อมด้านการ จัดการเรียนรู้ศาสตร์พระราชา 2) องค์ความรู้องค์ความรู้หลักสูตรท้องถิ่น ได้แก่ หลักสูตรการเป็นพ่อแม่มือใหม่ หลักสูตรท้องถิ่นศึกษา “กินอยู่อย่างพอเพียง” 3) การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมให้เด็กและเยาวชน ทั้งในด้านทักษะการดำเนินชีวิต และ 4) การพัฒนาการเรียนรู้เพื่อรู้เท่าทันเทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับการพัฒนา เครือข่ายกระบวนการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย 1) นักวิจัยของท้องถิ่น 2) ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐและเอกชน 3) นักวิชาการของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย 4) นักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย 5) คณะผู้บริหารงานวิจัย 6) เกษตรกรต้นแบบ สำหรับระบบและกลไกกระบวนการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) โครงสร้างความสัมพันธ์ของชุมชน 3) ระบบการจัดการเรียนรู้ 4) บุคลากร 5) ทักษะความรู้ความสามารถ 6) แบบแผนการดำเนินชีวิต และ 7) ความคิด ความเชื่อ และค่านิยม

คำสำคัญ : นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้/ การเสริมสร้างสุขภาวะชุมชน/ การอยู่ดีกินดีมีสุขอย่างยั่งยืน

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กลุ่มวิชาพื้นฐานการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

Assistant Professor Dr., Foundation of Educational, Faculty of Education, Loei Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author E-mail Address: sangthongva@gmail.com

Abstract

This research synthesis report of Learning Management Plan to enhance Sustainable Health for Communities to Live well, Eat well, Be happy aimed to present, The purposes of this study were : 1) to synthesize the development of learning management processes and learning innovations about the lives of children and youth, 2) to synthesize cognitive, learning resources and learning innovations about the lives of children and youth , 3) to synthesize development of a network of learning management processes that are conducive to the lives of children and youth and 4) to synthesize cognitive of system, mechanism, learning process know that is conducive to life From the complete research report of 6 sub-projects. Findings revealed as follows:

The Learning management process included of 1) Components of learning management 2) Learning management procedures/methods 3) Learning management networks 4) Learning management mechanisms 5) Learning success factors 6) Learning outcomes. Knowledge or innovations gained from this research included 1) Preparation for the King's Philosophy's learning management, 2) Knowledge of local curriculums, including new parent workshop and local studies namely "Sufficiency Economy," and 3) Building social immunity for children and youth in terms of life skills and 4) information technology literacy. In Addition, A learning management network comprised of communities, educational institutions and citizens with following members: 1) Local scholars, 2) Representatives from the public and private sector, 3) Loei Rajabhat University's scholars, 4) Loei Rajabhat University's students 5) Researchers, and 6) Role-model farmers. For The systems and mechanisms learning management process consists of 1) learning management plans, 2) community relationship structures, 3) learning management systems, 4) personnel, 5) skills, knowledge and abilities, 6) lifestyle patterns, and 7) Cognitive, beliefs and values.

Keywords : Innovations of Learning Management/ Well-being Community Promotion/
Sustainable Well-being

บทนำ

วิกฤติคุณภาพชีวิตของคนในสังคมท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี ไม่ว่าจะเป็นมองในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการศึกษา ซึ่งทั้ง 4 เสาหลัก มีความสำคัญอย่างมากมาต่อการพัฒนาประเทศ นับตั้งแต่ประกาศแนวทางการพัฒนาประเทศไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในปี พ.ศ. 2504 เป็นต้นมา โดยมุ่งหวังให้ประชาชนมีรายได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ขจัดปัญหาความยากจนของประเทศ แต่แล้วความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้น สวนทางกับความเป็นจริงที่ปรากฏ ส่วนหนึ่งประเทศได้รับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจดีขึ้น คุณภาพชีวิตของประชาชนส่วนน้อยดีขึ้น แต่คุณภาพชีวิตของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศก็ต้องเผชิญกับปัญหาความยากจนเพิ่มขึ้น ปัญหาสังคมทุกรูปแบบเพิ่มสูงขึ้น เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาครอบครัว ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาคุณภาพการศึกษา และปัญหาเสื่อมถอยทางคุณธรรมจริยธรรมของประชาชนภายในประเทศ ชัยรินทร์ ไชยวัฒน์ (Chaiyawat, 2013: 9-15) ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้เป็นผลพวงของการพัฒนาโดยมุ่งเน้นการสร้างรายได้ แต่ไม่ได้สร้างคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งมีได้มีเพียงประเทศไทยเท่านั้นที่ประสบปัญหาดังกล่าว นานาประเทศก็ประสบปัญหาเช่นกัน

จากปัญหาที่เกิดขึ้นนานาประเทศพยายามหาแนวทางแก้ไข ซึ่งแนวทางการแก้ไขที่ดีและยั่งยืน คือ การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์ ประเทศไทยจึงประกาศใช้นโยบายแนวคิดการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 เน้นการพัฒนาโดยรวมในทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษา เศรษฐกิจ สังคม การเมือง วิทยาศาสตร์ และสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนประกอบด้วย 1) ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ 2) ยุทธศาสตร์การสร้าง ความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน 3) ยุทธศาสตร์การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน 4) ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่งคั่งและยั่งยืน 5) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 6) ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (Office of the National Economic and Social Development Council, 2016: 65-121)

ทั้ง 6 ยุทธศาสตร์มุ่งเน้นการพัฒนาในทุกมิติให้มีความยั่งยืน โดยเฉพาะด้านการพัฒนาคนทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี คนเก่ง มีระเบียบวินัย และมีคุณภาพชีวิตที่ดี เพื่อเป็นรากฐานในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน การอยู่รอดของประเทศ ด้วยการยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับบริบทของสังคม ตลอดจนการส่งเสริมด้านการสร้างสุขภาพที่ดี การอยู่ดีมีสุขของครอบครัว โดยมุ่งหวังให้สถาบันการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ร่วมกับชุมชนหรือท้องถิ่น ซึ่งประเทศไทยใช้งบประมาณจำนวนมากในการพัฒนาการยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ เนื่องจากสังคมคาดหวังให้เยาวชนพันธุ์ใหม่มีคุณลักษณะ 3Rs 8Cs ซึ่ง 3Rs ได้แก่ 1) Reading คือ สามารถอ่านออก 2) (W) Riteing คือ สามารถเขียนได้ 3) (A) Rithmetic คือ มีทักษะในการคำนวณ ในขณะที่ 8Cs ซึ่งเป็นทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นเช่นกัน ซึ่งทุกทักษะสามารถนำไปปรับใช้ในการเรียนรู้ได้ทุกวิชา มีดังนี้

1. Critical Thinking and Problem Solving คือ มีทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และสามารถแก้ไขปัญหาได้
2. Creativity and Innovation คือ การคิดอย่างสร้างสรรค์และคิดเชิงนวัตกรรม
3. Cross-cultural Understanding คือ ความเข้าใจในความแตกต่างของวัฒนธรรมและกระบวนการคิดข้ามวัฒนธรรม
4. Collaboration Teamwork and Leadership คือ ความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะความเป็นผู้นำ
5. Communication Information and Media Literacy คือ มีทักษะในการสื่อสารและการรู้เท่าทันสื่อ
6. Computing and IT Literacy คือ มีทักษะการใช้คอมพิวเตอร์และรู้เท่าทันเทคโนโลยี
7. Career and Learning Skills คือ มีทักษะอาชีพและการเรียนรู้
8. Compassion คือ มีความเมตตา กรุณา มีคุณธรรม และมีระเบียบวินัย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (Office of the Education Council : ONEC, 2017: ฉ)

การรวมพลังสร้างเสริมกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสุขภาวะชุมชน อยู่ดี กินดี อย่างยั่งยืน จึงเป็นหลักการสำคัญในการเชื่อมโยงความรู้ทางวิชาการไปสู่การปฏิบัติ ให้กับคนในท้องถิ่น ซึ่งหมายถึง การนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในท้องถิ่นขนาดใหญ่ ที่มีผู้เรียนหลากหลายอาชีพ หลายระดับความคิด ความรู้ ประสบการณ์ และวัดและประเมินผลจากรายได้ อาชีพ คุณภาพชีวิต และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่จำกัดไปสู่ในทิศทางที่ดีและเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่น ตลอดจนสามารถนำผลลัพธ์ของการเรียนรู้ที่ได้ไปเป็นแบบอย่างในการแก้ปัญหาชุมชนและท้องถิ่นอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในครั้งนี้สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ในฐานะเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ พ.ศ. 2544 ทำหน้าที่ริเริ่ม ผลักดัน กระตุ้น สนับสนุน และร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ในสังคมขับเคลื่อนกระบวนการสร้างเสริมสุขภาพของประชาชน สำหรับแนวทางในการสร้างเสริมสุขภาพการณีกินดี อยู่ดี มีสุขอย่างยั่งยืน ขึ้นอยู่กับสภาพปัญหาของชุมชน ซึ่งจากการศึกษาวิจัยของจันทร์เพ็ญ สุริยวงษ์ (Suriyawong, 2011: 84-97) พบว่า สารสำคัญของคุณภาพชีวิต ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย จิตใจ สังคม/ เศรษฐกิจ และจิตวิญญาณ เพื่อให้คนไทยมีสุขภาวะดีครบ 4 ด้าน การร่วมกันแก้ปัญหาและพัฒนาประเทศไทยให้น่าอยู่ โดยการปฏิบัติงานร่วมกันของหน่วยงานในส่วนภูมิภาคทั้งในระดับอุดมศึกษา กลุ่มโรงเรียน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องจะเป็นการเข้าถึงท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี ดังนั้นการขับเคลื่อนให้เกิดทีมนักวิจัยท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วย นักวิจัยท้องถิ่น นักวิชาการในสถานศึกษา ประสานความร่วมมือซึ่งกันและกัน โดยมีสถานศึกษาซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยในท้องถิ่น ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการนำองค์ความรู้ และประสานสายสัมพันธ์ระหว่างความเป็นท้องถิ่นและความเป็นวิชาการ โดยการประยุกต์ใช้ยุทธศาสตร์แห่งการพัฒนา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” มาเป็นแนวทางจะช่วยให้สามารถแก้ไขปัญหาและเข้าถึงท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง สุขเมธ ดันติเวชกุล (Tantivejkal, 2016: 59)

จากหลักการดังกล่าว สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้กำหนดให้คณะผู้วิจัยศึกษาวิจัยในเขตพื้นที่ 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเลย ขอนแก่น อุดรธานี อุบลราชธานี เนื่องจากได้สำรวจข้อมูลเบื้องต้น พบว่า ประชาชนประสบปัญหาด้านความยากจน ขาดความรู้ความเข้าใจด้านสุขภาวะ ขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประสบปัญหาด้านภัยแล้ง ตลอดจนเมื่อสำรวจข้อมูลจากฐานข้อมูล ReTap Netmap พบว่า พื้นที่ดังกล่าว ประสบปัญหาด้านเด็กและเยาวชนมีภาวะตั้งครร์กก่อนวัยอันสมควร ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวระดับที่สูง และประสบปัญหาในด้านการเสริมสร้างสุขภาวะกินดี อยู่ดี มีสุข อย่างยั่งยืน อีกทั้งจากการจัดประชุมระดมสมองจากตัวแทนพื้นที่แต่ละพื้นที่ ซึ่งประกอบด้วยนักวิจัยพื้นที่ ตัวแทนหน่วยงาน ผู้นำชุมชน ตัวแทนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย พบว่า พื้นที่ดังกล่าวมีประเด็นปัญหาที่ท้องถิ่นต้องการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไข ตามลำดับความสนใจ ความสำคัญ และความเร่งด่วน สามารถกำหนดเป็นหัวข้อการวิจัยท้องถิ่นได้ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ “ความเป็นพ่อแม่เมื่ออาชีพ” กรณีศึกษาพื้นที่องค์กรบริหารส่วนตำบลยางซิ้ง อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุบลราชธานี
2. การพัฒนาเครือข่ายการจัดการเรียนรู้เกษตรกรรมยั่งยืน เพื่อลดต้นทุน และเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรของเกษตรกร กรณีศึกษาพื้นที่ตำบลปากปวน อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย
3. การพัฒนาเครือข่ายการจัดการเรียนรู้ศาสตร์พระราชากับการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน เพื่อเสริมสร้างสุขภาวะชุมชนกินดี อยู่ดี มีสุข กรณีศึกษาพื้นที่เทศบาลโนนทอง อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น
4. การประยุกต์แนวคิดการจัดการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาพื้นที่เกษตรกรรม เพื่อเสริมสร้างชุมชน กินดี มีสุข อย่างยั่งยืน กรณีศึกษาพื้นที่องค์กรบริหารส่วนตำบลคำโดดสูง อำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี
5. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กรณีศึกษาพื้นที่ อบต.โนนพัน อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น

6. การพัฒนากลไกการขับเคลื่อน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษาพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านค้อ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

นอกจากประเด็นปัญหาทั้ง 6 ประเด็นดังกล่าวแล้วยัง พบว่า พฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่แสดงออกทางสังคมในรูปแบบต่าง ๆ สวนทางกับความคาดหวังของผู้ปกครอง และความต้องการของสังคม เช่น ขาดทักษะชีวิต ทักษะการใฝ่รู้ ใฝ่เรียน พฤติกรรมใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา ใช้ชีวิตแบบไม่มีจุดหมาย เรียนรู้โดยไม่รู้ว่าเรียนเพื่ออะไร เด็กและเยาวชนบางกลุ่มประสบปัญหาติดยาเสพติด เป็นโรคติดการพนันออนไลน์ ติดเกม และเสพติดสังคมออนไลน์ เป็นต้น สังคมและประเทศจะเกิดอะไรขึ้น หากอนาคตของประเทศตกอยู่ในสภาพปัญหาดังกล่าว ประเทศไทยที่บรรพบุรุษช่วยกันต่อสู้สร้างความเป็นเอกราชมาอย่างยาวนานจะเป็นเช่นไร จะยังคงมีประเทศไทยในแผนที่โลกอีกหรือไม่ นั่นคือสิ่งที่เรา ๆ ท่าน ๆ จำเป็นต้องทบทวนและหาทางออกของปัญหาร่วมกันท่ามกลางความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ และการเชื่อมโยงโลกให้สามารถติดต่อสื่อสารข้ามทวีป การพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ไม่อาจกระทำได้เพียงลำพัง จำเป็นต้องอาศัยเครือข่ายความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องประสานกำลังมุ่งมั่นสู่เป้าหมายของการพัฒนาประเทศให้เกิดความยั่งยืนด้วยการขับเคลื่อนการ

.....
พัฒนาให้คนในชุมชนอยู่รอด การให้ความรู้อย่างเดียวไม่เพียงพอ ต้องอาศัยองค์ประกอบอื่น ๆ เนื่องจากในปัจจุบันต่างทราบแล้วว่า แม้จะมีความรู้ดี เศรษฐกิจดี แต่สังคมเสื่อมถอย สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม ด้วยเหตุนี้สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) จึงได้จัดสรรงบประมาณการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่น กับมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ดำเนินการวิจัยในพื้นที่ดังกล่าว โดยมีโครงการวิจัยย่อย ๆ ตามบริบทพื้นที่ที่สอดคล้องต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน และมอบหมายให้คณะครุศาสตร์รับผิดชอบดำเนินงานวิจัยแผนงาน “กระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสุขภาวะชุมชน อยู่ดี กินดี มีสุข อย่างยั่งยืน” ซึ่งตามเงื่อนไขงบประมาณการวิจัยของ สสส. จำเป็นต้องสังเคราะห์ ชุดโครงการวิจัยเพื่อนำองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นกับชุมชน เพื่อย่อยสู่การกำหนดนโยบายสาธารณะ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ต่อการเสริมสร้างความอยู่ดี กินดีของชุมชนอย่างยั่งยืน คณะผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการสังเคราะห์องค์ความรู้และนวัตกรรมที่ได้จากชุดโครงการวิจัยดังกล่าว เพื่อเป็นองค์ความรู้ ต่อการพัฒนาชุมชนให้อยู่ดี กินดี มีสุข อย่างยั่งยืนและใช้ประโยชน์ทางวิชาการในการกำหนดนโยบายสาธารณะต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

สำหรับวัตถุประสงค์ของชุดโครงการมีประเด็นสำคัญดังนี้

1. เพื่อสังเคราะห์การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้และนวัตกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิตของเด็กและเยาวชน
2. เพื่อสังเคราะห์การพัฒนาองค์ความรู้ แหล่งเรียนรู้ และนวัตกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิตของเด็กและเยาวชน
3. เพื่อสังเคราะห์การพัฒนาเครือข่ายกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตของเด็กและเยาวชน
4. เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้ระบบกลไกกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการดำรงชีวิต

กรอบแนวคิดการสังเคราะห์ชุดโครงการวิจัย

กรอบการสังเคราะห์โครงการวิจัยย่อยจะมีทีมวิจัยย่อยที่มีความเชี่ยวชาญ ดำเนินการค้นหาประเด็นปัญหาการวิจัยจากสภาพความเป็นจริงของท้องถิ่น เนื่องจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ชุดโครงการวิจัย นวัตกรรม องค์ความรู้มีลักษณะเฉพาะตามสภาพปัญหาของแต่ละพื้นที่ ทั้งนี้ทีมการบริหารจัดการชุดโครงการวิจัย ได้น้อมนำหลักการบริหารตามศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และขับเคลื่อนงานวิจัยด้วยหลักการ “PDCA” โดยทีมนักวิจัยมีปรัชญาการทำงาน “เก่ง ดี มีสุข ด้วยจิตอาสา พัฒนาท้องถิ่น”

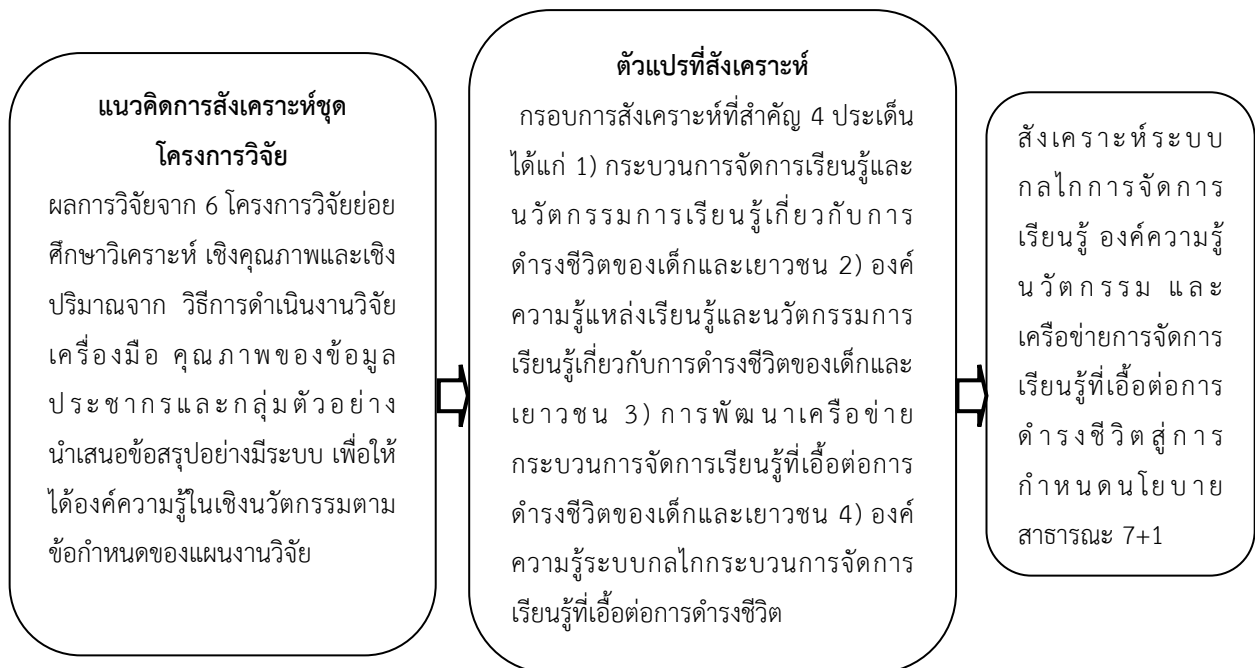
P-Plan วางแผน แผนการจัดการเรียนรู้ ใช้หลัก 5W 1H 1I ในการวิเคราะห์แนวทางการดำเนินการโดยการตั้งคำถามทั้ง 6 ข้อ เพื่อให้ได้ (โครงร่าง) ที่ครอบคลุมในทุกมิติ

D-Do ปฏิบัติตามแผน เน้นการสร้างสมดุลของ 4 ด้าน คือ 1) การจัดวางแผนงานวิจัย 2) การลงพื้นที่ 3) ผลลัพธ์ของการวิจัยที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชน 4) การเชื่อมโยงนโยบายกับการเสริมสร้างสุขภาวะชุมชน

C-Check ตรวจสอบ ทำการตรวจสอบว่าส่วนไหนควรทำ เพิ่มเติม ส่วนไหนไม่ควรทำ ประสานความร่วมมือกันและกันในลักษณะเครือข่ายการจัดการเรียนรู้ของท้องถิ่น

A-Act ปรับปรุงและแก้ไข ให้เหมาะสม และเริ่มใหม่ในชั้นวางแผนสำหรับงานชิ้นใหม่ หรือการพัฒนางานเดิมให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังแสดงในภาพต่อไปนี้และเป็นการเปรียบเทียบการนำเสนอที่ดี

วิธีดำเนินการวิจัย

ชุดโครงการกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสุขภาวะชุมชน อยู่ดี กินดี มีสุข อย่างยั่งยืนเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) หรือการวิจัยแบบมีส่วนร่วม โดยน้อมนำหลักการแนวความคิดพัฒนาท้องถิ่นของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และใช้เทคนิคการถอดบทเรียนโดยการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การประชุมกลุ่มย่อย และการอบรมชุดโครงการในจังหวัด 4 จังหวัด จำนวน 6 พื้นที่ และประยุกต์แนวความคิดการวิจัยปฏิบัติการตามแนวคิดของ Kemmis and McTaggart, 1998: 11 เป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนได้แก่ 1) การวางแผน (Planning) 2) การปฏิบัติตามแผน (Action) 3) สังเกตการณ์ (Observation) 4) การสะท้อนผล (Reflection) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ระยะที่ 1 ระยะเตรียมการวิจัย เป็นขั้นตอนของการวางแผนศึกษาพื้นที่ การเลือกพื้นที่วิจัยตามที่สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพมอบหมาย และสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับชุมชนในการเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นโดยการประสานกับผู้นำชุมชน หรือแกนนำชุมชนในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สะท้อนปัญหาของชุมชน วัตถุประสงค์หลักของขั้นตอนนี้คือ ข้อมูลปัญหาความเป็นอยู่ สภาพบริบท ความต้องการของชุมชน และกำหนดหัวข้อวิจัยร่วมกันกับท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่างเป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนจำนวน 100 คน ได้จากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่ายประกอบด้วย ผู้นำหน่วยงาน ผู้นำชุมชน ตัวแทนผู้ปกครอง ตัวแทนสถานศึกษา ตัวแทนเด็กและเยาวชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยกำหนดเกณฑ์การสุ่มกลุ่มตัวอย่างดังนี้ 1) ความสมัครใจที่จะเข้าร่วมโครงการวิจัย 2) การประสบปัญหาด้านการประกอบอาชีพการเกษตร 3) มีความสนใจเรียนรู้การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต 4) ประสบปัญหาครอบครัว และ 5) อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษาวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการขั้นตอนนี้ ประกอบด้วยแบบสอบถามสำรวจความคิดเห็น และแบบบันทึกการประชุมสะท้อนปัญหาของชุมชน ซึ่งเป็นเครื่องมือได้มีการตรวจสอบคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบคุณภาพ และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ มีค่าเท่ากับ 0.73 และตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยการนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีจำนวนข้อที่มีความเหมาะสม สอดคล้องต่อวัตถุประสงค์ และเมื่อนำมาหาค่าความเชื่อมั่นด้วยโปรแกรมทางสถิติมีค่าเท่ากับ 0.83

ระยะที่ 2 ขั้นตอนที่พบทบทวนปัญหาการวิจัยร่วมกับชุมชน เพื่อนำเสนอการตั้งชื่อปัญหาการวิจัย การสร้างความรู้ ความเข้าใจกับนักวิจัยท้องถิ่น และร่วมมือกันออกแบบการวิจัย โดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการปัญหาสำคัญของชุมชน วัตถุประสงค์สำคัญของขั้นตอนนี้ เพื่อระดมสมอง สะท้อนข้อมูลของชุมชนด้านปัญหาเด็กและเยาวชน ปัญหาการดำเนินชีวิตอันเกิดจากการแลกเปลี่ยนทางสังคม และการกำหนดปัญหาการวิจัยร่วมกัน กลุ่มตัวอย่างเป็น ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ผู้นำครอบครัว ครู อาจารย์ เด็กและเยาวชน และตัวแทนหน่วยงานในท้องถิ่น จำนวน 50 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบบันทึกการประชุม โดยมีการกำหนดวาระการประชุมอย่างชัดเจน มีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ด้านประเด็นเนื้อหาของชุมชน ภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร และความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ซึ่งได้หาค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.82 นำข้อสรุปที่ได้จากการประชุมเชิงปฏิบัติการมาสังเคราะห์ข้อคิดเห็นโดยทีมนักวิจัยท้องถิ่นเพื่อกำหนดปัญหาการวิจัยให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีการวิจัยของแต่ละโครงการวิจัย

ระยะที่ 3 ขั้นตอนที่พัฒนาชุมชน เป็นขั้นตอนของการนำผลการศึกษาค้นคว้าวิจัยไปพัฒนาชุมชน โดยการกำกับติดตามผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับชุมชน วัตถุประสงค์สำคัญของขั้นตอนนี้ คือ 1) ติดตามความก้าวหน้าของการใช้ผลการวิจัยแต่ละโครงการวิจัย 2) วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของการใช้ผลการวิจัย 3) เขียนรายงานผลลัพธ์สุขภาวะด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และการดำเนินชีวิตในสังคมของแต่ละโครงการวิจัย และ 4) สังเคราะห์นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ของแต่ละโครงการวิจัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นตัวแทนสมาชิกชุมชน ที่สมัครเข้าร่วมโครงการวิจัย จำนวน 50 คน ซึ่งได้จากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์ผลลัพธ์ โดยผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านตรวจสอบซึ่งแบบสัมภาษณ์มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.85 จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความข้อมูลที่ได้โดยเปรียบเทียบกับทฤษฎีหลักที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ นำข้อสรุปที่ได้ไปเปรียบเทียบกับประเด็นนโยบาย 7+1 ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ อภิปรายผลตามทฤษฎีและปรากฏการณ์ เพื่อสร้างข้อสรุปเชื่อมโยงสู่นโยบาย 7+1 และข้อเสนอแนะ

ระยะที่ 4 การสะท้อนผลลัพธ์การพัฒนาชุมชน เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการดำเนินการวิจัย เมื่อนักวิจัยนำผลการวิจัยไปใช้กับชุมชนแล้ว นำผลลัพธ์ที่ได้ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และด้านสังคม มาสะท้อนผลด้านความรู้ความเข้าใจ ทักษะการดำเนินชีวิต การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การพึ่งพาอาศัยกัน และกัน วัตถุประสงค์หลักของขั้นตอนนี้ ได้แก่ ตรวจสอบผลลัพธ์ของนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ของโครงการวิจัย กับผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อชุมชน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ประชาชนที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการวิจัย อาศัยอยู่เขตพื้นที่โครงการวิจัยละ 50 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ การถอดบทเรียน (After Action Review : AAR) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน มีค่าดัชนี

.....
ความสอดคล้องเท่ากับ 0.80 ทั้งนี้ทีมผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และนำข้อมูลที่ได้ไปสังเคราะห์
เพื่อเชื่อมโยงสู่การกำหนดนโยบายสาธารณะ 7+1 ของท้องถิ่น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลของแผนงานวิจัยกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสุขภาวะชุมชน อยู่ดี กินดี
มีสุข อย่างยั่งยืน มีกระบวนการดังนี้

1. สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อยของแผนงานวิจัย ดำเนินการโดย
การขอความร่วมมือกับหน่วยงานในท้องถิ่นโดยเฉพาะผู้นำชุมชน ผู้นำหมู่บ้าน และตัวแทนประชาชน เพื่อลงพื้นที่
เก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นจากแบบสอบถาม ด้านผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับกลุ่มตัวอย่างของแต่ละ
โครงการวิจัย
2. คณะผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยการประชุมกลุ่มย่อย และจำแนกกลุ่มตัวอย่าง
ตามโครงการวิจัย หากมีประเด็นที่ต้องการรายละเอียดเพิ่มขึ้นจะสัมภาษณ์แบบเจาะลึกในบางประเด็นเกี่ยวกับ
ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับกลุ่มตัวอย่างหลังได้เข้าร่วมโครงการวิจัย
3. นำข้อมูลที่ได้มาถอดบทเรียนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค AAR เพื่อให้ข้อเสนอแนะในการนำ
ผลการวิจัยไปสู่การกำหนดนโยบายสาธารณะ 7+1 โดยมีขั้นตอนการถอดบทเรียนได้แก่ 1) กำหนดประเด็น
ผลลัพธ์ 2) กำหนดข้อตกลงและกิจกรรม 3) นำเข้าสู่ประเด็นด้วยคำถาม เช่น การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ปัจจัยที่
ทำได้ วิธีการ ขั้นตอน เป็นต้น 4) บันทึกองค์ความรู้ 5) สะท้อนผลลัพธ์การเรียนรู้ 6) สรุปบทเรียน
4. สะท้อนผลสู่การกำหนดนโยบายสาธารณะ 7+1 โดยการจัดประชุมสัมมนาการบูรณาการ
งานวิจัยสู่นโยบายสาธารณะ 7+1

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์
เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ การประชุมเชิงปฏิบัติการ การถอดบทเรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้ จากประเด็น
ดังนี้ (1) เนื้อหาสาระองค์ความรู้ของโครงการวิจัย (2) องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ (3) ขั้นตอนการจัดการ
เรียนรู้ตามลักษณะของท้องถิ่น (4) นวัตกรรมและองค์ความรู้ (5) เครือข่ายการจัดการเรียนรู้ (6) ระบบกลไกการ
จัดการเรียนรู้ (7) ปัจจัยแห่งความสำเร็จการจัดการเรียนรู้ของท้องถิ่น (8) ผลลัพธ์การดำเนินโครงการวิจัยที่เกิด
ขึ้นกับท้องถิ่น/ชุมชน 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาของท้องถิ่น ระดับ
ความต้องการแก้ไขปัญหา ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้โปรแกรม
สำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percent) ค่าความถี่
(Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ประยุกต์ใช้การแปล
ความหมายของข้อมูลตามเกณฑ์ที่นักวิจัยกำหนดขึ้น

ผลการวิจัย

ผลการสังเคราะห์โครงการวิจัยแผนงานกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสุขภาวะชุมชนอยู่ดี กินดี มีสุขอย่างยั่งยืนสรุปได้ดังนี้

1. กระบวนการจัดการเรียนรู้และนวัตกรรมเกี่ยวกับการดำรงชีวิตของเด็กและเยาวชน มีกระบวนการที่สำคัญได้แก่ **1) องค์ประกอบของการเรียนรู้** ได้แก่ (1) การเรียนรู้จากปัญหาสังคมของชุมชนที่เกิดขึ้น (2) ปฏิสัมพันธ์ (3) แรงบันดาลใจค่านิยม ความคิด ความเชื่อ ที่มีต่อการดำเนินชีวิต (4) ผู้เรียน ได้แก่ เกษตร เยาวชน พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการได้รับผลกระทบจากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น **2) ขั้นตอนการเรียนรู้/วิธีการเรียนรู้** ได้แก่ (1) เปิดใจ การเปิดใจยอมรับกับสภาพความเป็นจริงของชีวิตทั้งในด้านปัญหา (2) เปลี่ยนแปลงตนเองด้วยความสมัครใจโดยความเชื่อมั่น ศรัทธาต่อต้านแบบของคนที่ประสบความสำเร็จ (3) ปฏิบัติ เป็นการวางแผนการลงมือที่จะนำเรื่องที่เรียนรู้ออกมาใช้ในชีวิต (4) ปรับปรุง แก้ไขการดำเนินชีวิตทั้งในด้านการทำงาน การประกอบอาชีพ (5) ประเมินผล เมื่อลงมือปฏิบัติตามกิจกรรมการเรียนรู้ก็ประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น (6) ปลุกฝัง เป็นกระบวนการช่วยให้เด็กและเยาวชนมีความเข้าใจ ยอมรับ มีทัศนคติต่อพฤติกรรม การดำเนินชีวิตที่ดี (7) ประยุกต์ เป็นการนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริง (8) ปกป้องรักษา เป็นการอนุรักษ์วิถีการดำเนินชีวิตที่ดีงามของชุมชนให้คงอยู่สืบต่อไป **3) เครือข่ายการจัดการเรียนรู้** เครือข่ายการจัดการเรียนรู้ เป็นแนวคิดในการสร้างกระบวนการทำงานโดยอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกลุ่มบุคคล ชุมชน องค์กร และหน่วยงานต่าง ๆ โดยมีสมาชิกเครือข่ายประกอบด้วย 1) นักวิจัยของท้องถิ่น 2) ตัวแทน หน่วยงานภาครัฐและเอกชน 3) นักวิชาการของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย 4) นักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย 5) คณะผู้บริหารงานวิจัย 6) เกษตรกรต้นแบบ **4) กลไกการจัดการเรียนรู้** ประกอบด้วย (1) แผนการจัดการเรียนรู้ (Strategic Learning Plan) ที่เกิดจากความต้องการของชุมชน โดยสมาชิกของชุมชนร่วมคิด ร่วมทำ ในการวางแผนจัดการกับปัญหาของชุมชน (2) โครงสร้าง (Structure) โครงสร้างที่นำมาสู่การจัดการเรียนรู้ให้บรรลุผลประกอบด้วย กลุ่มประชาชนที่มีความต้องการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ แบบแผนการจัดการเรียนรู้บทบาทหน้าที่ที่ต้องกระทำตามโครงสร้างของสังคม (3) ระบบการจัดการเรียนรู้ (System) ระบบการจัดการเรียนรู้มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ เนื้อหาการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน การสรุปผลการเรียนรู้ (4) บุคลากร (Staff) การกำหนด บทบาทหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจนโดยการวิเคราะห์บริบทของชุมชน จะช่วยให้การจัดการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการแก้ปัญหาของชุมชนได้อย่างแท้จริง (5) ทักษะความรู้ความสามารถ (Skill) ในยุคการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลก ทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้มีด้วยกัน 2 ทักษะ ได้แก่ ทักษะทางวิชาการ และทักษะทางวิชาชีพ หรือ ทักษะการมีชีวิตรอดอย่างเท่าทัน (6) แบบแผนการดำเนินชีวิต (Style) แบบแผนการดำเนินชีวิตหรือพฤติกรรมของชุมชนในชุมชน พบว่า ผู้นำของชุมชนมีความเข้มแข็ง เป็นผู้นำที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ จะได้รับการยอมรับจากชุมชน และมีบทบาทสำคัญที่จะทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน (7) ความคิด ความเชื่อ และค่านิยม (Shared Values) หากสมาชิกชุมชนมีความคิด ความเชื่อ ค่านิยมที่เหมือนกัน เป้าหมายเดียวกัน จะเข้ากลุ่มเรียนรู้ในสิ่งที่สนใจคล้าย ๆ กัน และจะมีธรรมชาติของการเรียนรู้คล้าย ๆ กัน **5) ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการจัดการเรียนรู้** ปัจจัยแห่งความสำเร็จของแผนงานจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย 6 ปัจจัย ได้แก่ (1) ศักยภาพและ

.....
ความสามารถของนักวิจัยท้องถิ่น และนักวิจัยในมหาวิทยาลัย (2) การวางแผนขับเคลื่อนโครงการวิจัย (3) การได้รับผลประโยชน์ร่วมกันของภาคีเครือข่าย (4) การบริหารจัดการชุดโครงการวิจัย (5) การมีเป้าหมายและการมีแผนงานที่ชัดเจน (6) การสนับสนุนช่วยเหลือจากภาครัฐและเอกชนในการจัดสรรเวลา **6) ผลลัพธ์ของการดำเนินงาน** จากการดำเนินโครงการภายใต้แผนงาน การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ ทั้ง 6 โครงการส่งผลต่อการพัฒนาพฤติกรรม การเรียนรู้ การปรับเปลี่ยนทัศนคติ นำมาสู่การเพิ่มศักยภาพในด้านบวกระหว่างชุมชนองค์กร หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และนำมาสู่การพัฒนา นักวิจัยชาวบ้าน อาจารย์มหาวิทยาลัย ผู้ปกครอง/ประชาชน ในชุมชน เด็กและเยาวชน ผู้ช่วยนักวิจัย และเกิดเครือข่ายนักวิจัย เกิดองค์ความรู้ในการพัฒนาตนเองทั้งในด้านวิชาการ และวิชาชีพ

2. องค์ความรู้ แหล่งเรียนรู้ และนวัตกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิตของเด็กและเยาวชนมีดังนี้

2.1 การเตรียมพร้อมด้านการจัดการเรียนรู้ศาสตร์พระราชา การเตรียมพร้อมด้านการจัดการเรียนรู้ศาสตร์พระราชา เพื่อเสริมสร้างสุขภาวะชุมชน กินดี อยู่ดี มีสุข อย่างยั่งยืน ประกอบด้วยหลักการ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ฐานทรัพยากรดิน น้ำ ป่า 2) ฐานความรู้ ความเข้าใจ ที่ถูกต้องเกี่ยวกับศาสตร์พระราชาด้านการทำเกษตรกรรมยั่งยืน 3) ฐานเครือข่ายทางสังคมเป็นการเชื่อมโยงเครือข่ายการพัฒนาชุมชนพอเพียง 4) กระบวนการจัดการเรียนรู้และการขยายองค์ความรู้ ทั้งนี้หลักการเตรียมความพร้อมการเรียนรู้หลักศาสตร์พระราชา จะต้องมีการเชื่อมโยงการจัดการเรียนรู้ร่วมในลักษณะเครือข่าย การประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชา โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งเน้นการยกระดับเศรษฐกิจพออยู่ พอกิน นำมาซึ่งความเข้มแข็งของชุมชน ลดปัญหาหนี้สิน ปัญหาสุขภาพ และความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติให้ค่อย ๆ กลับสู่สภาพชนบทที่อุดมสมบูรณ์

2.2 องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชน ได้แก่

2.2.1 องค์ความรู้หลักสูตรการเป็นพ่อแม่มือใหม่ มีเนื้อหาสาระประกอบด้วย 3 สาระ ได้แก่ 1) บทบาทและความสำคัญของพ่อแม่มืออาชีพ 2) การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย และ 3) ทักษะชีวิตสำหรับเด็กปฐมวัย หลักสูตรนี้มุ่งสร้างการเรียนรู้ผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างศักยภาพการเลี้ยงดูบุตรหลานของประชาชนในชุมชน โดยเริ่มจากการสะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้น หรือกำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบัน สภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการเลี้ยงดูบุตรหลาน การผสมผสานความรู้ท้องถิ่นบวกกับความรู้ทางวิชาการหนุนเสริมกันและกัน เป็นการประยุกต์ใช้ความรู้ร่วมกัน โดยมุ่งเน้นให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และการลงมือปฏิบัติทั้งการพูด การฟัง การตั้งคำถามในการสื่อสารกับบุตรหลาน เมื่อสิ้นสุดการอบรมเชิงปฏิบัติการมีการวัดและประเมินผลหลักสูตรตามองค์ประกอบของหลักสูตรได้แก่ 1) จุดประสงค์ของหลักสูตร 2) เนื้อหาการเรียนรู้ 3) วิธีการจัดการเรียนรู้ 4) การประเมินผลการเรียนรู้ โดยใช้แบบประเมินด้านสุขภาวะด้านพฤติกรรม ระดับความรู้ ความเป็นอยู่ในสังคม และความรู้สึกที่มีต่อหลักสูตร ซึ่งผลการประเมินหลักสูตรจากชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอยู่ในระดับดี และจากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องให้การยอมรับว่า **หลักสูตรพ่อแม่มืออาชีพ** เป็นเครื่องมือที่จะช่วยเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในครอบครัวได้เป็นอย่างดี

2.2.2 องค์ความรู้หลักสูตรท้องถิ่นศึกษา “กินอยู่อย่างพอเพียง” เน้นการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติด้วยการนำประเด็นปัญหาของแต่ละบุคคลมา เป็นโจทย์เพื่อหาคำตอบ ด้วยการลงมือปฏิบัติผ่านกิจกรรมทางการเกษตรสิ่งเหล่านั้นเป็นประโยชน์ต่อประชาชน ผู้เรียนรู้ และชุมชนได้รับผลประโยชน์จากผลผลิตเกษตรที่

.....
ปลอดภัย จากการสำรวจความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับแรงบันดาลใจในการเข้าร่วมการเรียนรู้หลักสูตร
ท้องถิ่นศึกษา พบว่า เกษตรกรมีแรงบันดาลใจในการเข้าร่วมเรียนรู้เนื่องจาก ความต้องการมีรายได้เพิ่มอยากมี
คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มากที่สุด จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 80 รองลงมาต้องการมีเงินไปชำระหนี้ จำนวน 38 คน
คิดเป็นร้อยละ 76 และภาวะเศรษฐกิจตลอดจนค่าครองชีพที่เพิ่มขึ้น จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 60 ตามลำดับ
ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าร้อยละของแรงบันดาลใจในการเข้าร่วมเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นอยู่อย่างพอเพียง

แรงบันดาลใจ	จำนวน	ร้อยละ
1. ความล้มเหลวจากการประกอบอาชีพ	20	40.00
2. ภาวะเศรษฐกิจตลอดจนค่าครองชีพที่เพิ่มขึ้น	30	60.00
3. เห็นเพื่อนบ้านประสบความสำเร็จ	10	2.00
4. สภาพภูมิศาสตร์	12	24.00
5. ต้องการมีเงินไปชำระหนี้	38	76.00
6. ความต้องการมีรายได้เพิ่มอยากมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น	42	80.00

*ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

หลักสูตรท้องถิ่นศึกษา เป็นหลักสูตรที่ช่วยยกระดับการเรียนรู้ให้กับประชาชนทุกระดับ ทำให้ชุมชนเรียนรู้
ที่จะพึ่งพาตนเอง ช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกันทั้งด้านการผลิต การบริโภค การจัดการตลาด การจัดการทรัพยากร
สิ่งแวดล้อม การมีชีวิตที่พออยู่ พอกิน ไม่มีหนี้ นำมาซึ่งความเข้มแข็งของกลุ่มบุคคล ซึ่งโครงสร้างของหลักสูตร
ประกอบด้วย 6 วิชาได้แก่ 1) การจัดการตลาดนัดสินค้าเกษตร 2) การทำบัญชีการปลูกพืชเกษตร 3) การสร้างตรา
และเอกลักษณ์สินค้าเกษตร 4) การจัดการเมล็ดพันธุ์ 5) การทำผลิตภัณฑ์ใช้เองในครัวเรือน 6) การสร้างรายได้
เสริม อาชีพเสริม และเสริมสร้างสุขภาวะที่ดี อยู่ดี อย่างยั่งยืน จากการสอบถามความคิดเห็นของเกษตรกร
เกี่ยวกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ พบว่า มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย
เท่ากับ 3.66 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.53 เมื่อพิจารณาแต่ละสาระการเรียนรู้ พบว่า สาระการเรียนรู้
เรื่องการจัดการตลาดนัดสินค้าเกษตรมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.85
รองลงมาได้แก่สาระการเรียนรู้การทำบัญชีการปลูกพืชเกษตร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.71 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
เท่ากับ 0.69 และสาระการเรียนรู้การสร้างตราและเอกลักษณ์สินค้าเกษตรมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 มีค่าส่วน
เบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.74 ตามลำดับดังตารางที่ 2

.....
ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นต่อสาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. การจัดการเมล็ดพันธุ์	3.66	0.75	มาก
2 การทำบัญชีการปลูกพืชเกษตร	3.71	0.69	มาก
3 การสร้างตราและเอกลักษณ์สินค้าเกษตร	3.70	0.74	มาก
4. การจัดการตลาดนัดสินค้าเกษตร	3.80	0.85	มาก
5. การทำผลิตภัณฑ์ใช้เองในครัวเรือน	3.54	0.73	มาก
6. การสร้างรายได้ อาชีพเสริม และเสริมสร้างสุขภาวะกินดี อยู่ดี อย่างยั่งยืน	3.52	0.78	มาก
รวม	3.66	0.53	มาก

เมื่อนำหลักสูตรดังกล่าวมาบูรณาการจัดการเรียนรู้สู่เด็กและเยาวชน พบว่า มีขั้นตอนการเรียนรู้ที่สำคัญ 9 ขั้นตอนได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 สร้างแผนที่ชีวิตการเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 2 แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสติปัญญา ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์เนื้อหาการเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 4 วิเคราะห์สิ่งแวดล้อมชุมชน ขั้นตอนที่ 5 เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 6 พัฒนากิจกรรมเสริมการเรียนรู้/โครงการขับเคลื่อนสู่ชุมชน ขั้นตอนที่ 7 ฝึกปฏิบัติการเรียนรู้ในสภาพจริง แหล่งเรียนรู้จริง ขั้นตอนที่ 8 นำเสนอผลการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ขั้นตอนที่ 9 สรุปบทเรียนและทดสอบ เป็นการยกระดับความรู้ของท้องถิ่นสู่สถานศึกษา ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงความรู้ของท้องถิ่นสู่เด็กและเยาวชน ในสถานศึกษา ช่วยให้เกิดการสืบสานพัฒนาความรู้ เด็กและเยาวชนสามารถออกแบบการเรียนรู้ตามความสนใจ โดยใช้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ นำมาซึ่งสายใยความสัมพันธ์ทางวิชาการกับวิชาชีพมีความเข้มแข็งเพิ่มมากขึ้น

2.3 การสร้างการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมให้เด็กและเยาวชนทั้งในด้านทักษะการดำเนินชีวิต และการพัฒนาการเรียนรู้เพื่อรู้เท่าทันเทคโนโลยีสารสนเทศ เริ่มจากการสะท้อนปัญหาใกล้ตัว ระดมสมอง สะท้อนความสำคัญของปัญหา วิเคราะห์ศักยภาพชุมชนในการแก้ปัญหา ค้นหาวิธีการและความรู้ เชื่อมโยงความรู้ท้องถิ่นและความรู้ทางวิชาการ เลือกกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะ ลงมือปฏิบัติการเรียนรู้จากสภาพจริง สรุปบทเรียนที่ได้จากการเรียนรู้ ประเมินผลสุขภาวะทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้และองค์ความรู้ที่ค้นพบ คือ กิจกรรมพัฒนาภูมิคุ้มกันทางสังคมจะมีคุณภาพและเกิดความยั่งยืนได้ก็ต่อเมื่อ การรวมกลุ่มให้เกิดคณะทำงานเด็กและเยาวชน การมีส่วนร่วมกำหนดแผนการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ของชุมชนให้สอดคล้องกับบริบทของเด็กและเยาวชน การผสมผสานต้นทุนทางสังคมให้ตรงกับสิ่งที่ชุมชนมีอยู่จะช่วย ทำให้เกิดการเชื่อมโยงและมองเห็นโอกาสในการแก้ปัญหาการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมได้มากขึ้น นอกจากนี้จากผลการดำเนินการวิจัยพบว่า องค์ความรู้ของโครงการวิจัยนำมาซึ่งการสร้างตระหนักรู้ในบทบาทหน้าที่ของครอบครัวในการเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยป้องกัน ฟื้นฟู รักษา ดูแลเด็กและเยาวชนให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม

ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ของชุมชนให้เกิดความยั่งยืน ประกอบด้วย 1) ปัจจัยพื้นฐานในการดำเนินชีวิตของประชาชน 3 ช่วงวัย 2) ความรู้ ความเข้าใจของประชาชน 3) ผู้นำหรือแกนนำที่ประสบความสำเร็จ 4) การได้รับความสนับสนุนช่วยเหลือจากหน่วยงานในท้องถิ่น 5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน 6) เครือข่ายทางสังคม 7) การเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา แต่ละปัจจัยเป็นพลังขับเคลื่อนกันและกัน หากขาดปัจจัยหนึ่งย่อมนำมาซึ่งปัญหาอุปสรรคในการจัดการเรียนรู้ของชุมชน อย่างไรก็ตามเงื่อนไขสำคัญของการจัดการเรียนรู้ของชุมชนขึ้นอยู่กับช่วงเวลาที่เหมาะสม ซึ่งการยืดเวลาการจัดการเรียนรู้ตามปฏิทินวิถีชีวิตของชุมชนถือเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จที่จะส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพอย่างยิ่ง

3. การพัฒนาเครือข่ายกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตของเด็กและเยาวชน

สำหรับเครือข่ายการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสุขภาวะชุมชน อยู่ดี กินดี มีสุข อย่างยั่งยืน เป็นเครือข่ายที่ทำหน้าที่ยกระดับความรู้ ความเข้าใจ ในการดำเนินชีวิตให้อยู่รอดท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เจริญขึ้น ทั้งในด้านการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชน การปรับทัศนคติ มุมมอง การทำเกษตรกรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การรู้เท่าทันเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยมีสมาชิกเครือข่ายการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย 1) นักวิจัยของท้องถิ่น 2) ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐและเอกชน 3) นักวิชาการของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย 4) นักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย 5) คณะผู้บริหารงานวิจัย 6) เกษตรกรต้นแบบ

4. การสังเคราะห์องค์ความรู้ ระบบและกลไกการจัดการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตของเด็กและเยาวชน สำหรับการสังเคราะห์องค์ความรู้ของการจัดการเรียนรู้ของโครงการวิจัยทั้ง 6 โครงการใช้แนวคิดการจัดการเรียนรู้เป็นกรอบในการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านทฤษฎีการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และผลการวิจัย ซึ่งจากการสังเคราะห์ได้นวัตกรรมและองค์ความรู้ที่สำคัญดังนี้

1. องค์ความรู้เกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมต่อการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้

2. หลักสูตรการศึกษา ประกอบด้วย 2 หลักสูตร ได้แก่ 1) หลักสูตรพ่อแม่มีอาชีพ 2) หลักสูตรท้องถิ่นศึกษาถิ่นอยู่อย่างพอเพียง

3. จัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันของเด็กและเยาวชน

4. กลไกการพัฒนาการด้านการรู้เท่าทันเทคโนโลยีสารสนเทศ

การสังเคราะห์องค์ความรู้ของแผนงานวิจัยชุดนี้ ยึดหลักการจัดการเรียนรู้เป็นกรอบสำหรับการสังเคราะห์ โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญได้แก่ 1) หลักสูตรเนื้อหาสาระ 2) องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ 3) ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 4) นวัตกรรมและองค์ความรู้ 5) เครือข่ายการจัดการเรียนรู้ 6) กลไกการจัดการเรียนรู้ 7) ปัจจัยแห่งความสำเร็จ 8) ผลลัพธ์การดำเนินโครงการวิจัย โดยมีระบบกลไกกระบวนการจัดการเรียนรู้ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) โครงสร้างความสัมพันธ์ของชุมชน 3) ระบบการจัดการเรียนรู้ 4) บุคลากร 5) ทักษะความรู้ความสามารถ 6) แบบแผนการดำเนินชีวิต และ 7) ความคิด ความเชื่อ และค่านิยม

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลเพื่อการเชื่อมโยงนวัตกรรม/องค์ความรู้สู่นโยบายสาธารณะ การพัฒนาชุมชนทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และสังคม อย่างไรก็ตามปัจจัยสำคัญที่จะนำมาซึ่งความยั่งยืนของการพัฒนาชุมชนอย่างแท้จริงขึ้นอยู่กับ การนำผลการวิจัยท้องถิ่นไปสู่การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ซึ่งองค์กรที่เกี่ยวข้องจะเป็นพลังท้องถิ่นที่สำคัญในการขับเคลื่อนงานพัฒนาท้องถิ่นให้เกิดความจริงจังและยั่งยืน จากผลสังเคราะห์ชุดโครงการวิจัยแผนงานกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสุขภาวะชุมชน อยู่ดี กินดี มีสุข อย่างยั่งยืน จำนวน 6 โครงการวิจัยสามารถอภิปรายเชื่อมโยงสู่ นโยบายสาธารณะ 7 + 1 ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ดังต่อไปนี้

นโยบายสาธารณะด้านการเกษตรกรรมยั่งยืน ได้แก่

ข้อ (2) สนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งปลูกสร้างในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ โดยใช้วัสดุในชุมชนเป็นหลัก

ข้อ (3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนการใช้ประโยชน์จากพื้นที่สาธารณะในการทำการเกษตรกรรมยั่งยืน

ข้อ (5) สนับสนุนการศึกษา และพัฒนาระบบการผลิตและการตลาดที่สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการของผู้บริโภค

ข้อ (7) สนับสนุนให้มีการจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืนระดับจังหวัด

ข้อ (8) ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกับโรงเรียนในตำบลจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเกษตรกรรมยั่งยืน

ข้อ (14) ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอุดหนุนงบประมาณเพื่อส่งเสริมให้เกิดกองทุนปรับเปลี่ยนสู่ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน

นโยบายสาธารณะด้านการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน ได้แก่

ข้อ (2) ส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณให้เด็กและเยาวชนมีเวทีในการจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์

ข้อ (3) กำหนดกฎเกณฑ์ให้ทุกกลุ่มกิจกรรมมีสมาชิกเด็กและเยาวชนร่วมอยู่ด้วยในกลุ่มต่าง ๆ ในตำบล

ข้อ(4) มีนโยบายร่วมกับหน่วยบริการสุขภาพ ครอบครัว และชุมชน ในการส่งเสริมสุขภาพเด็กและเยาวชนตั้งแต่อยู่ในครรภ์จนถึงปัจจุบัน

ข้อ (8) สร้างภาคีเครือข่ายและจัดตั้งกลไกขับเคลื่อน

ข้อ (9) จัดทำหลักสูตรท้องถิ่นระดับปฐมวัย ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา

แนวทางขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ ได้แก่

สำหรับแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ 7+1 ของแผนงานวิจัยกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสุขภาวะชุมชน อยู่ดี กินดี มีสุข อย่างยั่งยืน มีดังนี้

1. สร้างความตระหนักรู้ในคุณค่าของสุขภาวะด้านการกินดี อยู่ดี มีสุขอย่างยั่งยืนโดยการจัดเวทีให้ชุมชนได้เรียนรู้ร่วมกันรับผิดชอบร่วมกัน

2. นำเสนอข้อมูลด้านวิชาการ ความต้องการของเกษตรกร สถานการณ์ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนพร้อมหลักฐานอ้างอิงเชิงประจักษ์ ในรูปแบบ DATA BASE

3. ผลักดันให้เกิดเครือข่ายการเรียนรู้โดยให้ชุมชน ผู้นำชุมชน แกนนำประชาชน เพื่อเผยแพร่ความสำเร็จ ความรู้ ความสามารถ ผ่านสื่อรูปแบบต่าง ๆ ของชุมชน

4. พัฒนาภาคีเครือข่ายร่วมกันเพื่อกำหนดนโยบายสาธารณะยกระดับการเรียนรู้ และแก้ไข ปัญหาชุมชน พร้อมผลักดันให้สมาชิกเครือข่ายได้มีส่วนร่วมในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ โดยไม่ต้องรอฝ่ายรัฐบาลกำหนด นโยบาย เช่น การจัดการพื้นที่ การใช้สารเคมี การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เป็นต้น

5. ประเมินและติดตาม ความก้าวหน้าและผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน เด็กและเยาวชนร่วมกัน หน่วยงานในท้องถิ่น

6. ถอดบทเรียนนโยบายสาธารณะเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะชุมชน อยู่ดี กินดี มีสุข อย่างยั่งยืน ทั้งในด้าน เด็กและเยาวชน ด้านเกษตรกรรม และประชาชนควรได้เรียนรู้องค์ความรู้ใหม่ ผสานกับองค์ความรู้เก่าที่มีอยู่ โดยไม่ควรถูกครอบงำจากกลุ่มนายทุน หรือ องค์กรภายนอกชุมชนในด้านการทำเกษตรกรรม

ปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จของนโยบายของผลการวิจัย

สำหรับปัจจัยสนับสนุนให้นโยบายต่าง ๆ บรรลุผลนำมาซึ่งการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นได้มีปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

1. สร้างความเชื่อมั่นให้เกษตรกร ประชาชน ให้เกิดความรัก ความสามัคคี การได้รับความปลอดภัยโดยการสำรวจสุขภาวะครัวเรือน ชุมชน อย่างน้อย 2-3 เดือน ครั้ง ซึ่งจะก่อให้เกิดความมั่นใจในการได้รับความช่วยเหลือ หรือ สร้างระบบช่วยเหลือให้กับชุมชน พัฒนาศักยภาพและเสริมพลังอำนาจโดยแกนนำที่ประสบความสำเร็จ มาอบรมให้ความรู้เชิงปฏิบัติการ

2. จัดการความรู้ของชุมชนให้เป็นระบบ และสนับสนุนให้ประชาชนเรียนรู้การพึ่งพาตนเอง จากภูมิปัญญาของท้องถิ่น

3. ปรับเปลี่ยนระบบสวัสดิการโดยการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ การกระตุ้นให้ประชาชน ทุกช่วงอายุนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้ในชีวิตประจำวัน กระทั่งเกิดเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ซึ่งควรมีการสร้างกลไกการนำหลักปรัชญาไปใช้อย่างเป็นระบบ มีการติดตาม ประเมินตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง

4. จัดตั้งคณะกรรมการเครือข่ายขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้เท่าทันเทคโนโลยีสารสนเทศ ตลอดจน กำหนดหลักสูตรการศึกษา การรู้เท่าทันเทคโนโลยีสารสนเทศ ร่วมกับสถานศึกษาทั้งระดับประถม มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา โดยเป็นการจัดการศึกษาในรูปแบบสหวิทยาการระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ

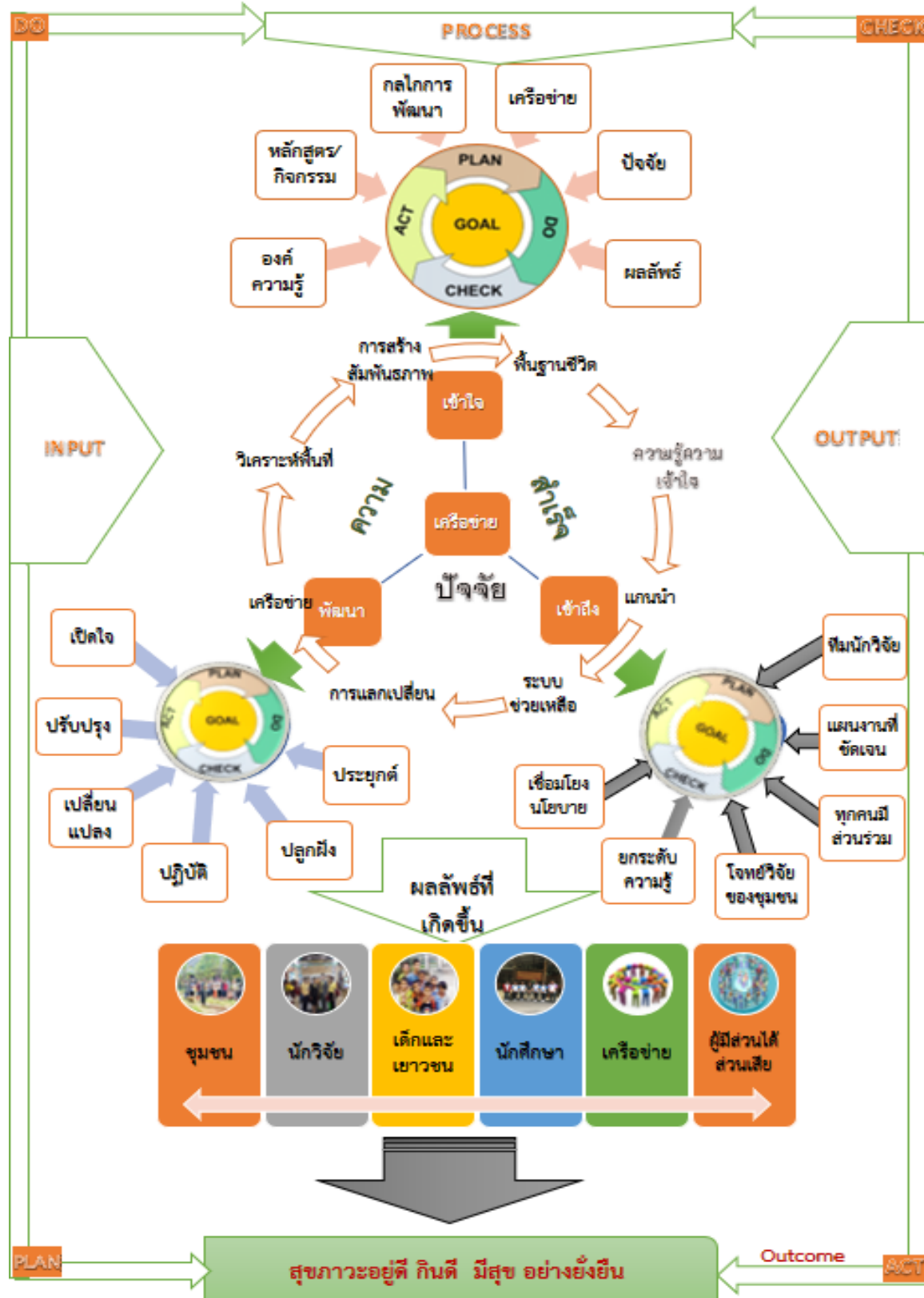
5. พัฒนาหลักสูตรการศึกษาการรู้เท่าทันเทคโนโลยีสารสนเทศ หลักสูตรระยะสั้นด้านเกษตรกรรมยั่งยืน การเป็นพ่อแม่มือใหม่ สำหรับแต่ละช่วงวัย เพื่อสร้างเสริมทักษะความสามารถในการเข้าถึง การประเมิน การแยกแยะ การเลือกสรรสารสนเทศ จากสื่อรูปแบบต่างๆ อย่างสร้างสรรค์

6. ประเมินความร่วมมือของภาคีเครือข่าย ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่องในรูปแบบ ONE STOP SERVICE

จากผลการวิจัยของแต่ละโครงการย่อยเชื่อมโยงสู่กรอบนโยบายสาธารณะ 7+1 และปัจจัยแห่งการขับเคลื่อน ดังกล่าวข้างต้นของแผนงานวิจัยกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสุขภาวะชุมชนอยู่ดี กินดี มีสุข อย่างยั่งยืน มีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 องค์ประกอบได้แก่ 1) ภาควิชาความรู้ ได้แก่ การสร้างเงื่อนไขทางด้านความรู้

.....
ทางการเกษตร และด้านเด็กและเยาวชน เป็นการสร้างเครื่องมือการเรียนรู้ผ่านหลักสูตรการศึกษา การอบรม
ปฏิบัติการระยะสั้น เนื่องจากผู้ที่ขาดความรู้ในการพัฒนาอาชีพ ขาดองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาสารชีวภาพ
จึงมีความต้องการนำความรู้ไปพัฒนาอาชีพเสริมเพื่อสร้างรายได้ ประหยัดค่าใช้จ่าย และเหลือเงินเพียงพอต่อการ
ดำเนินชีวิตแต่ละเดือน นอกจากนี้ยังต้องการมีเวลาสร้างความรักความสัมพันธ์ในครอบครัว หากแต่ละพื้นที่ได้มีการ
กำหนดนโยบายสาธารณะ 7+1 อย่างเป็นรูปธรรม จะเป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชน และเป็นไปได้ว่าจะช่วย
ลดปัญหา นำไปสู่การพัฒนาสุขภาวะด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และสังคมได้ สอดคล้องกับการวิจัยของ
สมพันธ์ เตชะอธิก และวินัย วงศ์อาสา (Techathik and Wongasa, 2012: 1-22) พบว่า การสร้างเสริมสุขภาวะ
ด้วยการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา การติดต่อทางปัญญา วิเคราะห์หาสาเหตุ จากการเรียนรู้ในการทำตัวชีวิต ข้อมูล
แผนที่สุขภาวะ นโยบาย ยุทธศาสตร์และโครงการ ทำให้ชุมชน เกิดความเข้าใจในท้องถิ่นของตนเองมากขึ้น
แต่อาจไม่บรรลุผลการพัฒนาสุขภาวะทุกด้าน การจะบรรลุผลทุกด้านต้องใช้ระยะเวลายาวนานและต้องมีระบบ
สนับสนุน การทำงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ชุมชน ท้องถิ่นขยายกิจกรรม จนนำไปสู่การลด หรือแก้ไขปัญหาสุข
ภาวะได้อย่างยั่งยืน 2) ภาคสังคม ได้แก่ การสร้างเครือข่ายระดับพื้นที่ในชุมชนท้องถิ่น เพื่อสร้างกระบวนการ
การเรียนรู้ร่วมกัน พร้อมกับประสานความร่วมมือกับภาครัฐและเอกชนในการขับเคลื่อนนโยบาย เนื่องจากโลก
เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วองค์กรเพียงองค์กรเดียวไม่สามารถแก้ปัญหาของชุมชนที่มีหลากหลายปัญหาได้แนวคิด
การทำงานในลักษณะเครือข่ายการจัดการเรียนรู้จึงเป็นอีกหนึ่งทางเลือกในการรวมพลังเพื่อพัฒนาชุมชนให้มีสุข
ภาวะกินดี อยู่ดีมีความสุข สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ พิชราวลัย ศุภภา (Suppa, 2019: 69-80) พบว่า
เครือข่ายพหุภาคีร่วมกันพัฒนาชุมชนตำบลไร่ขิงที่ใช้วัดเป็นศูนย์กลางแห่งการพัฒนาความร่วมมือจากองค์กร
ต่าง ๆ จนเกิดเป็นเครือข่ายเพื่อพัฒนาชุมชนร่วมกัน โดยใช้ทุนพลังท้องถิ่นคือ ทุนทาง ทรัพยากรธรรมชาติ และ
สิ่งแวดล้อม ทุนทางสังคม และวัฒนธรรม ทุนทางความรู้ และทุนทางเศรษฐกิจ ที่มีอยู่ในชุมชน ทำให้เกิดการ
พัฒนาที่เปลี่ยนแปลงจากชุมชนชนบทสู่ความเป็นชุมชนเมืองได้ 3) ภาคนโยบายสาธารณะ ได้แก่ หน่วยงานที่
เกี่ยวข้องเสนอแนะนโยบายและร่วมผลักดันกฎหมายเพื่อให้เกิดการทำงาน การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียง การรู้เท่าทันเทคโนโลยีสารสนเทศ อย่างต่อเนื่อง และมีการจัดสรรงบประมาณสู่ประชาชนอย่าง
เป็นรูปธรรม ทั้งนี้จากการดำเนินโครงการวิจัยทั้ง 6 โครงการและผลลัพธ์ของการดำเนินโครงการ ตลอดจนการ
เชื่อมโยงสู่นโยบายสาธารณะสามารถสรุปได้ดังภาพประกอบ

ภาพประกอบผลการดำเนินงานวิจัยท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการศึกษาวิจัยแผนการจัดการเรียนรู้ นำไปสู่การกำหนดข้อเสนอแนะทางนโยบาย โดยสังเคราะห์ต่อองค์ความรู้/นวัตกรรมและข้อคิดเห็นของนักวิจัยดังนี้

1. ในการจัดเตรียมความพร้อมด้านการจัดการเรียนรู้ของชุมชน โดยเฉพาะกับเด็กและเยาวชน ควรมีการเน้นให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมจะเป็นการดึงพลังท้องถิ่นแต่ละช่วงวัยมาจัดการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาของชุมชนร่วมกัน

2. ควรกระจายอำนาจการบริหารจัดการ การพัฒนาชุมชน โดยสมาชิกในชุมชนควบคู่ไปกับนโยบายของรัฐ ซึ่งอาจอยู่ในรูปแบบของเครือข่ายพัฒนาการจัดการเรียนรู้ โดยมีหน่วยงานรัฐที่เป็นสถานศึกษาเป็นแกนหลักในการเป็นพลังพัฒนานวัตกรรม แนวทางในการพัฒนาชุมชน เพื่อให้เกิดการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง รัฐควรมีการสนับสนุนงบประมาณหรือกำหนดข้อตกลงร่วมกัน ในการจัดการเรียนรู้รูปแบบใหม่ โดยมุ่งเน้นชุมชนเป็นผู้เรียนรู้ ผู้แก้ปัญหา ผู้ถอดบทเรียนการเรียนรู้ด้วยตนเอง

3. หน่วยงานรัฐควรเพิ่มสมรรถนะการบริการจัดการองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน ให้มีทักษะการเรียนรู้ต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น เพื่อเตรียมความพร้อมให้การถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชน ซึ่งอาจคัดเลือกผู้นำทางความคิดด้านการพัฒนาชุมชน มาเป็นตัวแทนถ่ายทอดความรู้ โดยมีการจัดสรรค่าตอบแทน เพื่อเป็นแรงจูงใจในการแบ่งปันความรู้จากบุคคลต้นแบบเพิ่มมากขึ้น

4. สถาบันการศึกษา ในระดับอุดมศึกษาควรมีการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นที่สอดคล้องต่อการแก้ปัญหาชุมชนท้องถิ่น ไม่จำเป็นต้องยึดติดกับหลักทฤษฎีมาก เพียงแค่นำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน เท่าทันกับสถานการณ์ของสังคม

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการนำแนวทางการวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในด้านการหนุนเสริมการดำเนินโครงการวิจัยเชิงพื้นที่การทำงานร่วมกับชุมชน

2. ควรมีการจัดกระบวนการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน ตลอดจนการประยุกต์หรือพัฒนาชุดความรู้ในการเสริมสร้างการทำงานร่วมกันในรูปแบบของหลักสูตรท้องถิ่นความร่วมมือ

3. ควรมีการสานต่อเชื่อมโยงการวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่นสู่การบูรณาการทำงานเป็นเครือข่ายทั้งรัฐและเอกชนอย่างต่อเนื่อง

4. ควรมีการจัดตั้งศูนย์ประสานการทำงานวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน ซึ่งศูนย์ทำหน้าที่เป็นกลไกขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นผ่านรูปแบบการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานการศึกษา สังคมและวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และการพาณิชย์ เป็นต้น

References

- Chaiyawat, C. (2013). **To the Fourth Wave ... After ... Technology Turns People into Buffalo**. Bangkok: Green-Panyayan, EPPO. (in Thai)
- Kemmis, S. and McTaggart, R. (1998). **The Action Research Planner**. (3rd ed.). Geelong, Australia: Deakin University Press.
- Office of the Education Council. (2017). **The National Education Plan B.E. 2560-2579 (2017-2036)**. Bangkok: Prigwhangraftfic. (in Thai)
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2016). **The National Economic and Social Development Plan**. Bangkok: Office of the National Economic and Social Development Council. (in Thai)
- Suppa. P. (2019). “The Network of Development of Being the City Prototype Community in the Community Organization of Raking Sub-District, Sampran District, Nakorn Pathom Province”. **Journal of Educational Innovation and Research** 2(2): 69-80. (in Thai)
- Suriyawong, C. (2011). “Quality of Life of the Elderly in Phetchabun Province”. **Health Promotion Journal and Environmental Health** 34(1): 84-97. (in Thai)
- Tantivejkal, S. (2016). **Tam Roy Phra Yukholabath Kru Haeng Phandin**. Bangkok: Printing Press of Chulalongkorn University. (in Thai)
- Techathik, S. and Wongasa, W. (2012) . “Community Well-being for Well-being”. **Humanities and Social Sciences** 29(2): 1-22. (in Thai)